

MINISTERSTWO NAUKI
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

PODSEKRETARZ STANU
Sebastian Skuza

Warszawa, 03.04 2019 r.

DN.WAS.054.1.2019

Pan
Prof. dr hab. Tomasz Twardowski
Przewodniczący Komitetu Biotechnologii
Polskiej Akademii Nauk

w nawiązaniu do pisma z dn. 10.12.2018 r., przekazującego **stanowisko Komitetu Biotechnologii Polskiej Akademii Nauk w kwestii braku biotechnologii w wykazie dziedzin i dyscyplin**, uprzejmie przekazuję poniższe wyjaśnienia.

Podstawowym założeniem nowej klasyfikacji dziedzin naukowych oraz dyscyplin naukowych i artystycznych było zdecydowane ograniczenie rozdrobnienia systematyki dyscyplin. Wcześniejsza klasyfikacja dyscyplin naukowych i artystycznych w Polsce obejmowała 7 obszarów nauk, 18 dziedzin nauk i 91 dyscyplin naukowych oraz obszar sztuki, 4 dziedziny sztuk i 11 dyscyplin artystycznych. Podział na wąskie dyscypliny ogranicza wymianę myśli między naukowcami zajmującymi się pokrewnymi zagadnieniami czy wykorzystującymi podobną metodologię badawczą, ale reprezentującymi inne dyscypliny naukowe, a także spowalnia rozpowszechnianie wyników badań oraz nowych metod badawczych. Utrzymanie tego rozdrobnienia uniemożliwiłoby też skuteczne wdrożenie reformy szkolnictwa wyższego i nauki.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (zwanej dalej „ustawą”), Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego jest zobowiązany do określenia klasyfikacji dziedzin i dyscyplin z uwzględnieniem „systematyki dziedzin i dyscyplin przyjętej przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), bezpieczeństwa państwa, konieczności dochowania zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz celów, których realizacji służy klasyfikacja”.

Należy zwrócić uwagę, że jednym z podstawowych celów klasyfikacji określonej na podstawie wspomnianego przepisu jest przeprowadzanie oceny jakości działalności naukowej poszczególnych podmiotów oddzielnie dla każdej z dyscyplin. Przeprowadzenie możliwie precyzyjnej ewaluacji działalności naukowej ma fundamentalne znaczenie dla rzetelnej weryfikacji poziomu naukowego ocenianych podmiotów, które będą miały możliwość decydowania o awansach naukowych w nowych dyscyplinach, jak również dla powiązania uprawnień do nadawania stopni naukowych i prowadzenia kształcenia doktorantów z wynikami tej ewaluacji. W dotychczasowym modelu ewaluacji działalności naukowej oceniane były nierzadko jednostki o bardzo zróżnicowanych profilach badawczych, nawet w ramach tej samej grupy wspólnej oceny.

Zdecydowane ograniczenie rozdrobnienia dyscyplin stanowi warunek konieczny do przeprowadzenia miarodajnej ewaluacji jakości działalności naukowej. Od wyników ewaluacji

zależec będzie nie tylko podział środków finansowych na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, ale także uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w danej dyscyplinie naukowej albo artystycznej oraz możliwość uzyskania pozwolenia na utworzenie studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu, prowadzenia szkoły doktorskiej czy przystąpienia do programów „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza” lub „Regionalna inicjatywa doskonałości”.

Inna systematyka dziedzin i dyscyplin nie oznacza, że jakikolwiek obszar badań naukowych ulega likwidacji. Badania naukowe będą w praktyce prowadzone na wszystkich obecnych polach badawczych oraz będą nadal finansowane ze środków publicznych. Podział dyscyplin naukowych nie blokuje tworzenia konkretnych kierunków studiów, pomimo formalnego przypisania ich do konkretnej dyscypliny lub wielu dyscyplin. Tworzenie kierunków studiów odbywa się niezależnie od istniejącego aktualnie i w przyszłości podziału dyscyplin naukowych. Tak jak obecnie, w przyszłości będzie możliwe tworzenie kierunków studiów, których zakres odnosi się do różnych dyscyplin naukowych, czy też do określonego obszaru zagadnień w ramach jednej dyscypliny. Nowa ustawa stwarza w tym zakresie jeszcze szersze pole do tworzenia studiów interdyscyplinarnych m.in. ze względu na przypisanie uprawnień do prowadzenia studiów do całej uczelni, a nie konkretnego wydziału.

Nie jest również uprawnione twierdzenie, że brak wyodrębnienia biotechnologii jako oddzielnej dyscypliny w ramach wykazu, wpłynie negatywnie na udział biotechnologów w gremiach przedstawicielskich, opiniujących czy doradczych. Jako przykład można tu wskazać funkcjonujące od końca stycznia br. 44 zespoły doradcze zajmujące się oceną czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Powołanie zespołów poprzedzone było otwartym naborem kandydatów <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/nabor-do-zespolow-doradczych-oceniajacych-czasopisma-trwa>. Do zespołów powołanych zostało sześć osób powiązanych z biotechnologią¹: prof. dr hab. Beata Gutarowska - zespół dla dyscypliny naukowej inżynieria chemiczna, prof. dr hab. Arkadiusz Orzechowski - zespół dla dyscypliny naukowej weterynaria, prof. dr hab. inż. Grażyna Ptak - zespół dla dyscypliny naukowej nauki biologiczne, prof. dr hab. n. farm. Anna Wesołowska - zespół dla dyscypliny naukowej nauki farmaceutyczne, dr hab. inż. Dariusz Wawro - zespół dla dyscypliny naukowej inżynieria materiałowa, oraz prof. dr hab. Dorota Zięba-Przybylska - zespół dla dyscypliny naukowej zootechnika i rybactwo².

W odniesieniu do biotechnologii oraz propozycji przedstawionych, w pierwotnym projekcie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie *dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych* (Dz. U. poz. 1818), który poddawany był konsultacjom, pojawiło się szereg opinii, które wskazywały, że „umieszczenie biotechnologii jako dyscypliny nauki wyłącznie w dziedzinie nauk inżynieryjnych i technicznych jest błędem”. Szczególną uwagę Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zwróciło na opinię Konferencji Dziekanów Wydziałów Przyrodniczych: „Zwracamy uwagę, że dla celów statystycznych OECD zdefiniowała biotechnologię jako „zastosowanie nauki i technologii zarówno do żywych organizmów, jak i ich części, produktów i powstałych w wyniku badań modeli, w celu zmiany żywych lub nieożywionych materiałów do wytworzenia wiedzy, dóbr i usług. Przypominamy również, że przygotowana dla tych samych celów lista określeń obejmuje pięć kategorii: 1) DNA (kodowanie); 2) białka i cząsteczki (bloki

¹ http://www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2019_01/9cdf7e8af9521cdbfbce9d96504a5c3a.pdf

² Zarządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie powołania zespołów doradczych do spraw wykazów czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych.

funkcjonalne); 3) kultura komórek i tkanek i ich inżynieria; 4) biotechnologia procesowa; 5) organizmy subkomórkowe (terapię genową, wektory wirusowe). Przynajmniej 4 z pięciu kategorii są domeną nauk biologicznych, mieszczących się, zgodnie z projektem, w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych. W obowiązującej jeszcze klasyfikacji biotechnologię, lub jej części, umieszczono w obrębie: nauk biologicznych, chemicznych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, medycznych i technicznych. Obecny projekt gubi całkowicie zróżnicowane bogactwo biotechnologii i wyodrębnia ją jako dyscyplinę nauki wyłącznie w dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych. KDWP z całą mocą podkreśla, że jest to bardzo poważny błąd merytoryczny, zagrażający nie tylko badaniom naukowym, lecz również kształceniu studentów i doktorantów oraz rozwojowi kadry naukowej w tym obszarze. Proponujemy zatem albo likwidację odrębnej dyscypliny „biotechnologia” w dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych (z umieszczeniem stosownych słów kluczowych o obrębie pozostałych dyscyplin), co wyrówna status biotechnologii w całej klasyfikacji, albo też wyróżnienie odrębnej dyscypliny „biotechnologia” w dziedzinie nauk: ścisłych i przyrodniczych, rolniczych oraz medycznych i nauk o zdrowiu.” Z uwagi na niemożność wyodrębnienia kolejnych dyscyplin biotechnologicznych, które prowadziłyby do rozdrobnienia dyscyplin, przyjęto propozycję podkreślenia znaczenia biotechnologii w poszczególnych dyscyplinach w ramach odpowiednich dziedzin nauk.

Dodatkowa analiza wykazała, że dyscyplina biotechnologia została w projekcie rozporządzenia przekazanego do konsultacji wyodrębniona akurat w tej dziedzinie, w której jest reprezentowana przez najmniejszą (w porównaniu do innych dziedzin, w których prowadzone są badania biotechnologiczne) liczbę naukowców. Wskutek zgłaszanych uwag oraz przywołanej dodatkowej analizy Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego uznało, że należy częściowo przychylić się do argumentów poddających w wątpliwość wykazywanie odrębnej dyscypliny biotechnologia jedynie w dziedzinie nauk inżyniersko-technicznych. **Dyscyplina ta została usunięta z klasyfikacji, jednocześnie biotechnologia została uwzględniona w zakresie odpowiednich dyscyplin w ramach nauk inżyniersko-technicznych, nauk medycznych i nauk o zdrowiu, nauk rolniczych oraz nauk ścisłych i przyrodniczych.**

Jednocześnie należy podkreślić, że taki sposób ujęcia biotechnologii w żaden sposób nie podważa strategicznego znaczenia badań z zakresu biotechnologii, o czym świadczy np. utworzenie Wirtualnego Instytutu Badawczego zajmującego się biotechnologią medyczną. Uchwalona w 15 marca 2019 r. ustawa o wspieraniu działalności naukowej z Funduszu Polskiej Nauki³ przewiduje stworzenie nowego mechanizmu finansowania prac badawczych oraz ich komercjalizacji w Polsce. Środki Funduszu będą przekazywane na finansowanie badań prowadzonych w formie wirtualnego instytutu badawczego (WIB), w obszarach wskazanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw gospodarki, w szczególności w zakresie określonym w ramach Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. **Przewiduje się, że w pierwszej kolejności tego typu finansowanie będzie realizowane w obszarze szeroko rozumianej biotechnologii.**

Utworzony Fundusz zostanie dofinansowany ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego kwotą w wysokości 500 mln zł (poprzez obniżenie funduszu statutowego BGK). Środki Funduszu będą mogły pochodzić również m.in. z dotacji z budżetu państwa, wpływów z komercjalizacji badań, odsetek od zgromadzonych środków oraz darowizn i zapisów. Nadzór nad Funduszem będzie sprawował minister właściwy do spraw nauki.

³ <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3200>

Działania związane z organizacją WIB oraz jego zarządzaniem minister będzie powierzał, na podstawie umowy podmiotowi zarządzającemu. Będzie nim mógł być instytut Sieci Badawczej Łukasiewicz - PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii albo podmiot wybrany w drodze konkursu ofert. W odniesieniu do możliwości zawarcia umowy o zarządzanie WIB z PORT należy wskazać, iż jest to instytut Sieci Badawczej Łukasiewicz, dysponujący odpowiednim zapleczem laboratoryjnym oraz potencjałem organizacyjnym do koordynowania prac zespołów badawczych (w tym w obszarze biotechnologii).

Dodatkowo, należy wskazać ustawę z dnia 21 lutego 2019 r. o Agencji Badań Medycznych⁴, przygotowaną przez Ministerstwo Zdrowia. Celem ustawy jest określenie zasad funkcjonowania instytucji finansującej i wspierającej organizacyjnie badania naukowe w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, m.in. inicjowane przez instytucje zarządzające systemem opieki zdrowotnej, i w ten sposób zapewnienie dynamicznego rozwoju nauk medycznych oraz nauk o zdrowiu i związanej z tym poprawy funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej oraz wzrostu innowacyjności polskiej medycyny dla dobra pacjentów.

Głównym celem działania Agencji będzie finansowanie projektów badawczych i prac rozwojowych w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz projektów interdyscyplinarnych o celach medycznych, które wyłaniane będą w drodze konkursu. Ponadto zadaniem Agencji będzie wydawanie opinii i ekspertyz w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu na rzecz podmiotów administracji publicznej lub innych oraz inicjowanie i rozwijanie współpracy międzynarodowej w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu. **Jak można przeczytać w ocenie skutków regulacji tego projektu przygotowanej przez Ministerstwo Zdrowia, sektor biotechnologiczny jest tam identyfikowany jako sektor strategiczny, zgodnie zresztą z zapisami Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Wskazuje się również, że jest to priorytetowy kierunek wsparcia jeśli chodzi o nakłady na badania i prace rozwojowe w przyszłych latach.**

Biorąc pod uwagę powyższe, nie znajduje uzasadnienia twierdzenie, że wyłącznie z powodu braku wyodrębnienia w wykazie dziedzin i dyscyplin, biotechnologia straci w naszym kraju na znaczeniu czy też zmniejszy się waga prowadzonych w tym zakresie badań lub negatywnie wpłynie to na ich finansowanie.

Z upoważnieniem
[Podpis]

⁴ (Dz.U. 2019 poz. 447)